Su-i zan ruhumuza ne gibi hasar verir?

Elbistan’dan Cemal Özkaya: “Su-i zan ne ölçüde günahtır? Eylemsiz sadece düşüncede ve zanda kalırsa da günah mıdır? Üstad Hazretleri ‘haset tesiri göstermezse…’ diyor. Bu ne demektir?”

Su-i Zan Ruhumuzu Kirletir

Su-i zan, birisi hakkında kötü zan beslemek, birisinin hareketlerini kötüye yormak, araştırıp soruşturmadan ön yargıya kapılmak gibi manalara gelir. Su-i zannı bazen Allah’a karşı, bazen de kullara karşı yaparız. Her iki durumda da ruhumuz manen kirlenir. Allah’ı veya kullarını haiz olmadığı bir sıfatla içimizde anmak su-i zandır. Bu başta kendimize yaptığımız bir zulümdür. Bunu dillendirmek ise günahtır.

Meselâ günahkâr birisinin, bağışlanmayacağını düşünerek tövbe etmekten kaçınması Allah hakkında su-i zan etmesi demektir. Çünkü Allah’ın, hakkıyla tövbe edeni “bağışlamama” gibi bir sıfatı yoktur. Bilâkis bağışlayıcılığı pek büyüktür, rahmeti kullarını kucaklamıştır.

Veya bir kulun, işlemediği bir günahı işlemiş zannetmek su-i zandır.

Su-i zan içimizde durduğu gibi durmaz; bizi harekete sevk eder, bizi gereği ile amel etmeye kışkırtır. Yani bizi uçurumdan aşağıya atar.

Allah hakkındaki su-i zan, Allah’ın rahmetinden bizi mahrum eder. Kul hakkındaki su-i zan da kul ile iletişimimize zarar verir.

Su-i Zannın Bilgi Değeri Yoktur

Su-i zan adı üstünde zandan ibarettir. Bilgi değeri yoktur. Aslında yorum da değildir. Kanaat de değildir. Çünkü bilgide kesinlik ve delil vardır. Yorum veya kanaat de kesin bilgiden sonra içimizde gelişen pozitif düşüncelerdir ve meşrû bir neticeye götürür. Oysa su-i zan kesinlikten ve delilden yoksundur. O çoğu zaman kendi kendimize ürettiğimiz bir algıdan, vesveseden veya evhamdan ibaret kalır.

Kesin bilgiye dayanmayan ön yorumlarımız veya ön kanaatlerimiz çoğu zaman su-i zan çamuruna bulaşır. Bazen de kesin bilgi ile yetinmeyip, bu işin sebeplerini, gerçekleşme evresini ve neticesini yorumlarken kendimizi su-i zanna kaptırırız.

Su-i zanla insanları hak etmedikleri bir sıfatla anmış oluruz. Böylece insanın hukukunu çiğnemiş, kul hakkına girmiş oluruz. Su-i zanla hareket ettiğimiz anda günaha dalarız. Meselâ su-i zan ettiğimiz kişiyi birisinin yanında kınayıp, ayıpladığımızda gıybet günahına girmiş oluruz. Bu, iftiraya sebep olur. Bu, adamın hukukunu çiğnemeye götürür. Bu, adavet ve düşmanlığı körükler. Yani bir günah bir kalmayıp başka günahlara da kapı açar.

Su-i Zannın Zararları

Su-i zan, içimizden geçtiği şekliyle kalmak, fiile dönüşmemek şartıyla bağışlanmış bir günahtır. İçimizden geçen kötülüklerden fiile dökmedikçe bağışlandığımızı Peygamber Efendimiz (asm) müjdeliyor.1 Fiile döktüğümüzde ise her kötülüğe bir günah yazılıyor.

Fıtratımda adavet var vazgeçemiyorum diyen birisine Bediüzzaman, “Sû-i hulk ve fena haslet eseri gösterilmezse ve gıybet gibi şeylerle ve muktezasıyla amel edilmezse, kusurunu da anlasa, zarar vermez.” diyor.2

Fakat bu demek değildir ki su-i zan kendi başına tehlikesizdir, kalbimize zarar vermiyor. Keskin sirke nasıl küpüne zarar veriyorsa, su-i zan da kalbimize zarar veriyor.

Su-i Zannın Başlıca Zararlarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Su-i zanla Allah veya insanlar hakkında haksızlık yapmış, Allah’ın veya insanların hukuklarını çiğnemiş oluruz. Bu, haddini aşmak ve kul hakkını gasp etmek olur.

2- Su-i zan kulluk neşemizi bozar. Kalbimizi yorar. Ruh dünyamızda hasar yapar. Bizi kötülük yapmaya kışkırtır.

3- Su-i zan insanlar arası iletişime zarar verir. İyi iletişimin yolunu keser. Hoşgörü ve hüsn-ü zan yolunu kapatır.

4- Su-i zan kine ve nefrete sebep olur.

5- Su-i zan gıybete ve iftiraya kapı açar.

6- Su-i zan adaveti, husûmeti ve düşmanlığı körükler.

7- Su-i zan toplum barışını bozar. Birbirine su-i zanla bakan insanlar gerçek muhabbeti kaybederler.

Nitekim Resulullah (asm) şöyle buyuruyor: "Suizandan kaçınınız. Çünkü suizan, yalancılıktır. Din kardeşlerinizin gizli işlerini araştırmayınız, kulaklarınızla da takip etmeyiniz. Kardeş olunuz!"3

Dipnotlar:

1- Buhari, Tevhid, 35.
2- Mektubat, s. 258.
3- Câmiü's-Sağîr, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2002, c. 2, s. 742.